

Grāmata par trešās un ceturtais varas attiecībām

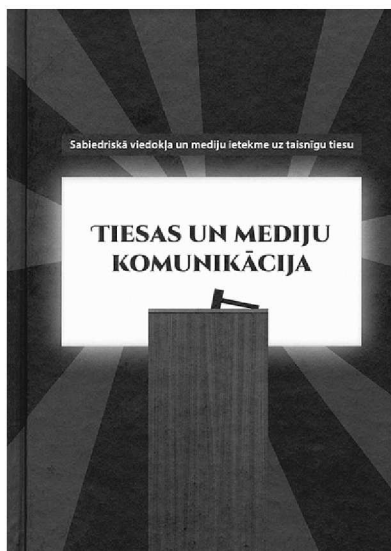
Latvijas Universitātē 18. oktobrī tika prezentēta VSIA "Latvijas Vēstnesis" izdotā grāmata "Tiesas un mediju komunikācija. Sabiedriskā viedokļa un mediju ietekme uz taisnīgu tiesu". Prezentācija notika Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes starptautiskās zinātniskās konferences ietvaros, un tajā piedalījās un uzrunas teica Valsts prezidents Egils Levits, kultūras ministrs Nauris Puntulis, projekta iniciators, Tiesību zinātņu pētniecības institūta valdes priekšsēdētājs Ringolds Balodis, Augstākās tiesas Civillietu departamenta priekšsēdētājs Aigars Strupišs, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta senatore Dace Mīta, Saeimas Eiropas lietu komisijas priekšsēdētāja, Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas Mediju politikas apakškomisijas priekšsēdētāja Vita Anda Tērauda, Latvijas Žurnālistu asociācijas priekšsēdētāja Arta Ģiga un Zvērinātu advokātu padomes priekšsēdētājs Jānis Rozenbergs.

Grāmatā tiesneši, advokāti, politiķi, valsts pārvaldes un biznesa aprindu juristi, žurnālisti, sociologi, tieslietu, mediju un sabiedrisko attiecību eksperti ir radījuši daudzpusīgu viedokļu kopumu par tā dēvētās trešās un ceturtais varas attiecībām.

Valsts prezidents E. Levits grāmatas prezentācijā uzsvēra, ka uzticība demokrātiskā sabiedrībā ir ļoti svarīga, centrālais kapitāls arī tiesām: "Tiesu vara var funkcionēt, ja tai ir sabiedrības uzticība, jo atšķirībā no politiskās varas, kur šī uzticība patiešām ir jāatmaksā (ja neatmaksā, politiskā vara tiek mainīta), tiesu vara tādā veidā netiek mainīta, jo tiesneši ir neatkarīgi un pamatā tiek iecelti amatā uz mūžu. Līdz ar to uzticība tiesu varai ir centrālāks jautājums nekā uzticība politiskai varai. Mediji šo uzticību var gan graut, gan vairo."

Valsts prezidents novēlēja tiesnešiem spriest tiesu neatkarīgi no mediju vērtējuma, bet vienlaikus prast izskaidrot tiesas spriedumu vai argumentāciju cilvēkiem, kuriem nav juridisku zināšanu, saprotamā valodā. Viņš ierosināja, ka varbūt varētu ieviest praksi, kāda ir anglosakšu valstīs, ka tiesas nolēmums vienlaikus tiek izskaidrots gan juridiskā valodā, gan vienkāršā, sabiedrībai uztveramā valodā. Turklāt pienācis laiks mainīt pieeju, ka tiesnesis ar sabiedrību runā tikai un vienīgi caur saviem nolēmumiem. Tiesu varas komunikācijai ar sabiedrību nebūtu jāaprobežojas tikai ar juridisku argumentāciju un motīvu atspoguļošanu nolēmumā.

VSIA "Latvijas Vēstnesis" izdotās grāmatas tapšanu rosināja pagājušā gadā Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes un Tiesību zinātņu pētniecības institūta rīkotā konference par sabiedrības viedokļa ietekmi uz tiesnešiem

un tiesu sistēmu. Grāmatā sākotnējais temats ir skatīts plašākā tvērumā, aplūkojot justīcijas komunikāciju ar medijiem, jo praksē tiesneši, prokurori, advokāti, izmeklētāji ir tie, kuru teiktais sabiedrībai atklāj tās vai citas lietas aizkulises un liek apjaust notikumu būtību. Prezentācijā runātāji atzina, ka sabiedrības vērtējums par tiesu darbu lielā mērā veidojas ar mediju starpniecību.

Grāmatai ir trīs daļas. Pirmajā "Tiesas un mediju komunikācija" ir apkopotas lietpratēju un ekspertu atziņas, kurās viņi dalās pārdomās par tiesas komunikāciju ar sabiedrību. Otrajā daļā "Sabiedriskā viedokļa un mediju ietekme uz taisnīgu tiesu" ir iekļauti raksti, kuros sabiedrībā pazīstami juristi cenšas rast atbildes uz jautājumiem, vai mediji ar savu varu var ietekmēt tiesnešu lēmumus. Viens no nozīmīgākajiem secinājumiem šajā daļā: lielā mērā jāatzīst, ka sabiedrības viedoklis ir mediju veidots un atsevišķas izpētes vērts būtu jautājums, vai mediji atspoguļo vai tomēr veido sabiedrības viedokli. Grāmatas trešajā daļā publicēti svarīgākie zinātniskās konferences "Sabiedriskā viedokļa ietekme uz tiesnešiem un tiesu sistēmu kopumā" materiāli, kas pelnījuši, lai tos analizētu un apgūtu padziļināti.

Projekta iniciators R. Balodis grāmatas ievaddaļā raksta: "No personiskā pieredzes zinu, cik ļoti mediji var ietekmēt un arī ietekmē procesus valsts pārvaldē. Protams, vairāk gan ar savu visaptverošo, iznīcinošo un, jāatzīst, bieži vien pamatoto kritiku. Neviens saprātīgs cilvēks, kurš ieņem kādu daudznozīmīgu amatu, nevēlas nokļūt plašsaziņu līdzekļu nežēlastībā, un lielākoties bailes, nevis cilvēku taisnības apziņa ir mediju spēka avots."

VSIA "Latvijas Vēstnesis" izdotā grāmata ir nebijis mēģinājums analizēt Latvijas justīcijas komunikācijas praksi, secinot, ka ir svarīgi tiesu sistēmas pārstāvjiem ne tikai runāt ar sabiedrību, bet darīt to saprotamā valodā: ja justīcija nerunās ar sabiedrību, mediji un tie, kas ietekmē medijus, runās justīcijas vietā.

Jurista Vārds